

got år sedan, har, enligt vad man upplyser å ett av våra större musikförlag, haft en strykande åtgång. Vissa tecken tyda även på att liturgisk stil i allt högre grad börjar präglå orgelspelet vid gudstjänsten. Den senaste preludiesamlingen (jmf. r ovan) samt valet av postludier vid de radierade gudstjänsterna bära vittne härom.

Organisterna av i dag kunna väl också på det hela taget glädjas å förståelse och uppskattning för sin insats vid gudstjänsten, båda från prästerskapets och kyrkofolkets sida. Likgiltighet eller motstånd möter väl å ett och annat håll. Må där så är fallet dock tron på musikens liturgiska uppgift icke avmattas, utan i stället ett allt djupare inträngande i den sacrala orgelkonstens hemligheter tillföra vårt gudstjänstliv ännu rikare värden och såmedelst om möjligt också övervinna allt motstånd.

Waldemar Ahlén.

Kyrklig konst 1932.

Litteraturen under år 1932.

Den kyrkliga konstillitteraturen under år 1932 utgöres — som framgår av nedanstående korta översikt — mest av smärre uppsatser. Endast ett fåtal större verk ha sett dagens ljus. Här upptagas utom mera vetenskapligt hållna artiklar i tidskrifter och festskrifter även smärre populära bidrag, som ha mera karaktär av hembygds litteratur. Uppsatser i stiftets julböcker ha refererats i denna tidskrifts januarihäfte.

Vissa monument från den äldre medeltiden äro behandlade av Sten Anjou, som i en populär vägledning skildrar Heligkorskyrkan i Dalby (serien Svenska fornminnesplatser, Stockholm 1931) och Otto Rydbeck (»Sjörups ödekyrka» i Skånes hembygdsförbunds årsbok 1932), den sistnämnda en väckande maning att skynda till hjälp för att rädda en ödekyrka att falla samman, Curman och Lundberg om Cistercienserklostren (i Risebergaboken 1931) samt Wilhelm Nisser, Visingsö (Svenska fornminnesplatser). Sigurd Curman beskriver i Romdahls Linköpings domkyrka den äldsta domen från 1100-talet, och i »Arkeologiska studier tillägnade H. K. H. Kronprinsen» behandlar han en grupp gravmonument från 1000-talet i Vreta kloster. C. R. af Ugglas skildrar i samma skrift ett altarkors från Sigtunatiden i Statens historiska museums samlingar. I en uppsats om »Lejonkyrkorna och en spetsbågig valvtyp från 1100-talet i Skåne» av Hans Wåhlin (i Festskrift till Verner Söderberg den fjärde oktober 1932) studeras kyrkorna i Stora Hammar, V. Vemmerlöv, V. Tomarp, Hammarlöv och Skegrie. Några svenska romanska dopfuntar äro nämnda i Georg Pudelkos Romanische Taufsteine (Würfel Verlag, Berlin-Lankowitz). Egentligen profanarkitekturhistoriska men med anknytning till kyrkobyggnadskonsten

äro några undersökningar om de gottländska kastalerna av N. P. Tidmark (Kastaler på gottländska kusten, Visby 1931), N. Lithberg (»Kastaler och borgar» i Rig 1932) och Martin Olsson (»En grupp kastaler från romansk tid på Sveriges östkust» i Fornvännen 1932). Ikonografiska bidrag äro talrika. Här må nämnas Andreas Lindbloms »Från Bysans lejon till Skånes varulv» (i Nordiska museets årsbok 1932), där även vissa dopfuntsbilder behandlas. Staffansgestalten är föremål för en undersökning av Ingeborg Nordin (»Staffan, hälsingarnas apostel i lokal tradition och levande sägen» i Fornvännen 1932) samt mera ur folkloristisk synpunkt av Ragnar Blomqvist (»Rida Staffan» i Skånes hembygdsförbunds årsbok).

Medeltidskonsten från och med 1200-talet är behandlad av Axel L. Romdahl i Linköpings domkyrka 1232—1498 (Göteborg 1932), som nyss varit föremål för recension i denna tidskrift. Av samme författare har också utkommit en ny populär vägledning över kyrkan, kallad Ett besök i Linköpings domkyrka (Linköping 1932). En intressant undersökning av de målade bräderna från ett skåp i Sundre kyrka på Gottland lämnar Johnny Roosval (i Konsthistorisk Tidskrift 1932). C. M. Fürst granskar några kungagravar i Varnhem (»Några reflektioner rörande folkungamonumenten i Varnhem och Gudhem» i Fornvännen 1932). Om Lundby kyrka skriver S. Gardell i uppsatsen »En gotisk helgedom på Göteborgs stads område» (i Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1932) vidare Henrik Alm om Huddinge kyrka (författarens förlag), och Ingeborg Wilcke-Lindqvist framlägger (i Fornvännen) redogörelse för »En kyrkoreparation på 1400-talet, dokumentariskt belyst» (Ösno kyrka i Uppland). Gotisk skulptur på Gotland undersöker av Helmut Duve i »Hanseatische Plastik auf der Insel Gotland» (i Deutsch-Nordisches Jahrbuch für Kulturaustausch und Volkskunde 1931), och några blekingska medeltidsskulpturer av William Anderson (»Apostlarna från Gammaltorp» i Blekingeboken 1932). Erik Lundberg behandlar S. Örjans bild å Kungslena kyrkodörr och dess förhållande till äldre medeltida smidesdekoration (i Med hämmare och fackla IV). Den nyuppställda S:t Göransgruppen i Stockholms Storkyrka behandlas i två uppsatser av Johnny Roosval: »Är S:t Göran färdig?» och »Reliefer och statyetter till S:t Görans sockel» (i Konsthistorisk Tidskrift). Ett intressant hippologiskt bidrag till monumentet lämnas i H. j. Friis, Ryttnarstatuernes historie i Europa (akad. avh. Köbenhavn 1932 s. 407—410). Otto Rydbeck beskriver de märkliga ungotiska målningarna i Dädesjö kyrka i Småland (Svenska fornminnesplatser) och Gerda Boethius undersöker »Tradition och modernism i 1400-talets nordiska måleri» (i Dalarnas konstförenings skrifter I, 1931).

Litteraturen om den medeltida textilkonsten i Sverige är betydande. Främst märkes den engelska upplagan av Agnes Brantings och Andreas Lindbloms förut på svenska utkomna verk (»Medieval embroideries and textiles in Sweden» I—II). En kort översikt av Agnes Geijer om svenska medeltidstextilier i Statens historiska museums samlingar har förut recenserats i denna tidskrift. Om Västerås domkyrkas

medeltida textiler skriver Marita Lindgren (i Västmanlands fornminnesförenings Tidskrift XX), och av Agnes Geijer har behandlats »Albert Pärstickare och hans förbindelse med Danzig» (i Fornvännen 1932), där broderier på mässhakar från Ängsö, By och Råneå bli föremål för granskning. Om klosterträdgården i Riseberga (Närke) skriver Rutger Sernander (i Risebergaboken 1931). Kyrkklockor behandlas av R. Lindstam i en bok »Om kyrkor som försvunnit och klockor som sjungit i Tveta, Vista Mo» (Huskvarna 1932), samt i uppsatsen En kyrkklocka från Tjureda (i Vår bygd, Hallands hembygdsförbunds årskrift), vilka redan anmälts i denna tidskrift samt Bror Olsson i »Några medeltida inskrifter på öländska kyrkklockor» (i Acta Oelandica IV 1931). En ikonografisk skildring av »Olavsridderen» ges av Harry Fett (i Kunst og Kultur). Av Karin Sparre föreligger en skildring av Svenska helgon (Norrköping 1932) enligt populär katolsk uppfattning. En dylik behandlar även Nicolaus Hermanni och är författad av Gustav Armfelt (Norrköping 1932). Slutligen må nämnas Dag Strömbäcks uppsats »En kyrkobyggnadssägen från Hälsingland och en notis i Islands Landnámabók» (i Gammal Hälsingekultur 1931), behandlande Alfta kyrka.

Den nyare tidens kyrkokonst är mindre omfångsrik. Om slottskapellet i Uppsala finnes intressanta uppgifter i August Hahrs »Upsala slott och dess rikssal», och arkitekten Stenwinckel d. ä:s verksamhet i Skåne är föremål för en undersökning av T. Allgulini i en doktorsavhandling, som refererats i denna tidskrift. Om Älvros gamla kyrka skriver Erik Festin i Jämten 1932. Om »Sala landsförsamlings byggnadshistoria» berättar Assar Jansson (i Västmanlands fornminnesförenings tidskrift XX) och Karlstads domkyrkobyggnadsmästare Christian Haller skildras av C. V. Bromander (i Värmland förr och nu 1930). I samma tidskrift behandlas också kyrkans senare historia av Bror Larsson (»Karlstads nuvarande kyrka efter år 1737»). Bland övriga kyrkoskildringar må nämnas Ivar Nilssons Trosa landskyrka och dess historia (Trosa 1931), E. Birke, Nora gamla kyrka (i Norabygden 1931), Percy Elfstrand »Ur Gefle kyrkas byggnadshistoria» (i Norrlandspostens julnummer 1931), Lage Westerberg och C. Fr. Corin, Historik över Gusums kyrka (Stockholm 1931), L. Linnarsson, Hunene socken förr och nu (I, kyrkorna, Alingsås 1931), Johannes von Ahn, Överhuleå kyrka 1831—1931 (Luleå 1931 med utförlig och intressant församlingshistoria) och Ludvig de Vylder, Alfshögs gamla kyrka, dess präster och klockare (Falkenberg 1932). En intressant översikt av norrländska 1700-talskyrkor göres av Henrik Cornell (Sjuttonhundredatalets landskyrkor i norra Sverige i Gustavianskt, festskrift till Sigurd Wallin). Av intresse att påpeka är att moderna svenska kyrkor fått stort utrymme i I. G. Wattjes »Moderne Kerken in Europa en Amerika» (Kosmos, Amsterdam). Smärre grupper av kyrkliga konstföremål och kyrkoinredningar behandlas av K. K:son Lejonhufvud (»Strängnäs orgelverk genom tiderna 1742—1801», i Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria XXV), av E. L. Larsson (»Kyrksilvret i Fogdö» i samma tidskrift), Erik Salvén (olje-

målningen Kristi korsfästelse i Holms kyrka, i Vår bygd 1932), Signe Sparre f. Thomaëus (»Trappan till Gållstads kyrka», Ulricehamn 1931) om några gravstenar, K. G. Cedergren (»Några okända gravkor på V. Tunhems kyrkogård» i Västergötlands fornminnesförenings tidskrift IV:5—6), B. Hellner, »Några gravvårdar av smidesjärn i Nordiska museet» (i ovannämnda festskrift Gustavianskt). Samme författare beskriver de smidda järnkorsen på Ekshärads kyrkogård i Nordiska museets handlingar I, som förra året anmäldes i denna tidskrift. De nya mässhakarna i S:t Lars kyrka i Linköping skildras av Elisabeth Thorman i Form (Svenska slöjdföreningens tidskrift h. 4).

Slutligen ha vissa översikter av kyrkor i några landskap utkommit. Hit höra det förut anmälda planschverket över Hallandskyrkorna av John Jacobsson (Mariestad 1932). Av det stora inventeringsverket Svenska kyrkor har av Gerda Boethius bearbetats Dalarnas del I:3, omfattande Falu domsagas södra tingslag med följande kyrkor: Stora Tuna, Omsbergs kapell, Silfbergs kyrka och kapell, Gustafs kyrka och Enbacka kapell samt Torsång.

Av Blekinge har band I:2 utkommit, författat av William Anderson. Det innehåller kyrkorna i Medelsta härad, nämligen Nättraby, Aspö, Hasslö, Listerby, Förkärla, Torkö (med S. Claræ kloster av franciskanerorden), Hjortsberga, Fridlestad, Sillhöfda, Tving, Eringsboda (kapell och kyrka) samt Backaryd.

Bengt Cnattingius.

Det första Nordiska kyrkomusikermötet.

Enligt Centralstyrelsens för *Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening* beslut kommer det Första Nordiska Kyrkomusikermötet att äga rum i Stockholm den 5—7 maj innevarande år.

Till mötet hava *Dansk Organist- og Kantor-Samfund af 1905, Finlands svenska kantor-organistförening, Finska kyrkans kantor-organistförening* och *Norges Organistforening* antagit inbjudan, och få vi härmed till detsamma inbjuda Svenska Kyrkans organister och kantorer samt i övrigt alla som äro kyrkomusikaliskt intresserade.

I mötets program ingå anordnandet av högmässor enligt resp. nordiska kyrkors ritual, varvid präster, kyrkomusiker och kyrkokörer från de olika länderna komma att medverka; körkonserter, där danska, finska, norska och svenska hymner och motetter, avsedda till gudstjänstbruk, framföras; orgelföredrag av några av nordens förnämsta orgelspelare samt föredrag och diskussion.

Anmälan om deltagande i mötet sker före den 20 april till *Bestyrelsen för Första Nordiska Kyrkomusikermötet, Östermalmsgatan 20, Stockholm*. Deltagareavgiften är 5 kronor, som berättigar till deltagande i mötets förhandlingar, konserter och Stockholms stads mottagning i Stadshuset. Man och hustru, som gemensamt besöka mötet, erlægga i mötesavgift tillsammans 5 kr.